

M. A. E.

A „MAGYARORSZÁGI ARTISTA EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

E hivatalos közlöny megjelenik a háború fajtama alatt havonta egyszer. Minden feleletet óhajtó levélhez válaszbélyeg melléklendő. ■■■■■ TELEFON 28—75.

Felelős szerkesztő:
AALBACH JACQUES

Előfizetési díj tagoknak: egész évre 4.80 K, fél évre 2.40 K, negyedévre 1.20 K, havonként 40 fillér, nem tagoknak 50 :: :: százalékkal drágább. :: ::

Az egyesület hivatalos helyisége és a M. A. E. szerkesztősége: VII., Akácfa-utca 11. sz. I. em. Hivatalos órák: d. u. 3—4.

Közygülés előtt!

A következő hónapban, december 22-én tartja közgyűlését a Magyarországi Artista Egyesület és ha erről már ma említést teszünk, ennek oka az a szomorú helyzet, amelybe egyesületünk a háború alatt jutott.

Tagjaink közül igen sokan hadba vonultak és ezek nem tesznek eleget fizetési kötelezettségeiknek részint azért, mert katonai szolgálatuk tartamára a fizetés alól fel vannak mentve. Vannak ugyan olyanok is, akik dacára katonáskodásuknak, elszerződtek és sokat is keresnek, de ezeknek sem jut eszükbe, hogy legalább szerződésük ideje alatt fizessék meg tagdíjaikat, sőt sokan, akik kölcsönöket is vettek igénybe katonai szolgálatuk folyamán, nemcsak hogy a kölcsönt nem fizették vissza, de még csak halasztást sem kérnek a visszafizetésre és azt a csekély kamatot, amelyet az egyesület felszámít, sem fizetik meg.

De még nagyobb és súlyosabb mulasztást követnek el azok a tagok, akik nem katonák és ennek dacára sem törődnek az egyesülettel szemben fennálló köteleseikkel, hanem csak akkor, ha bajban vannak, vagy ha valami kellemetlenségük támad a hatóságokkal, az igazgatókkal, vagy szerződészegő tagokkal, vagy ha valahol vidékre szerződnek, de nem tudják igazolni, hogy tagdíjaikat kifizették, akkor jut eszükbe, hogy hiszen létezik egy artista egyesület és ilyenkor kérnek sürgős segítséget az egyesülettől. Azután akadnak olyan artisták és artistanők is, akik sohasem törődtek azzal, van-e egyesületünk vagy nincs, hanem amikor valahol vidéken fel akarnak lépni és kérik tőlük az egyesületi igazolványt, akkor igyekeznek hamarosan belépni az egyesületbe, megfélekedzvéen arról, hogy a felvétel nem megy olyan könnyen, mert hiszen alapszabályaink értelmében a felvételt kérő artistát legalább két artista egyesületi tagnak kell felvételre ajánlania és ezeknek kell felelősséget vállalniok az iránt, hogy a felvételt kérő tényleg az artista pályán működik. Sajnos, gyakrabban

előfordult, hogy akadtak olyan lelkiismeretlen egyesületi tagok, akik a felvételi ívet aláírták anélkül, hogy a kérelmezőt még csak látásból is ismernék és ezek a felületes ajánlók okozói annak, hogy olyan egyének is betolakodnak közénk, akiknek köztünk helyük nincs és akik egyáltalán nem válnak karunk dicséretére. Ezt sokan megszívelhetnék.

Vannak olyan tagjaink is, akik nem katonák, jó szerződésük van és habár adósai az egyesületnek, nem fizetik meg tartozásukat, jóllehet tudniok kellene, hogy milyen nehéz helyzetben van az egyesület és mennyire kötelességük lenne az egyesületet legalább tartozásuk kifizetésével anyagilag kedvezőbb helyzetbe juttatni.

Ha meggondoljuk, hogy mennyi áldozatot hoz az egyesület az ingyen orvosi kezelés és a rettenetesen megdrágult gyógyszerek szolgáltatásával, hogy hány hadbavonult tag családtagjait, mennyi sebesültet, mennyi átutazó szegény artistát segítünk, csak akkor láthatjuk be, mennyire kell minden egyes tagnak arra törekedni, hogy kötelességeit teljesítve, ezeknek a teendőknek elvégzéséhez segítséget nyújtson.

El kell viszont ismernünk azt is, hogy olyan tagjaink is vannak, akik nemcsak tagsági díjaikat fizetik pontosan, néha még a legnagyobb nélkülözések árán is, hanem akik még arra is törekszenek, hogy segélyalapunkat gyarapítsák. Ezeknek hálás köszönetet mondunk mindazok nevében, akik ily módon támogatásban részesültek.

De nem sajtóságos jelenség-e az, hogy ezekkel a szerencsétlen állapotokkal csak a magyar artistáknál találkozunk? Ha figyelemmel kísérjük a német artisták működését, azt tapasztaljuk, hogy ezeknél elv az, hogy „egy mindnyájunkért és mindnyájan egyért!”

Ha a német artisták szaklapjait lapozgatjuk, látjuk, hogy kivétel nélkül mindannyian igyekeznek hadban levő kartársaikat szeretet-adományokkal, gyűjtésekkel és jótékony célu előadások rendezésével támogatni. Dicséretre méltó s szinte példátlan sikerrel működik e téren

az „Internationale Artisten Loge“ Berlinben, amelynek tagjai kötelességüknek tartják a harctéren küzdő társaiknak adományokat küldeni, az elesettek hátramaradottjait anyagilag támogatni és ezáltal a kartársi érületnek és együttérzésnek emlékoszlopot állítani.

Nálunk mindennek nyoma sincs. Nem volna-e szép, ha a kartársak utánoznák a német példát és harcoló kartársainknak élelmiszereket, meleg alsóruhákat, szivart, cigarettát, érmelegítőt, bokavédőt stb. küldenének, hogy a hazáért harcoló kartársak lássák, hogy az itthon levők nem feledkeztek meg róluk, hanem igyekeznek szenvedéseiket tőlük telhetőleg enyhíteni és nekik valami csekély örömet szerezni.

A legnagyobb készséggel vállalkozunk arra, hogy a szeretet-adományokat átvegyük és továbbítsuk. Minden adományt nyilvánosan nyugtázni fogunk és az egyesület vezetősége is szívesen fog hozzájárulni ahhoz, hogy a fronton küzdő tagjainknak valamilyen karácsonyi ajándékot juttasson. Tehát kedves kartársaim, nyissuk ki szívényt és erszényüket! Hiszen az artistáról azt mondják, hogy aranyos szíve van és most itt a pillanat, amelyben bebizonyíthatjuk, hogy ez a mondás igaz.

Minden artistának erkölcsi kötelessége közreműködni abban, hogy a pályatársak nyomorát enyhítse, nehogy az ügyvezető titkár abba a kellemetlen helyzetbe kerüljön, hogy a közgyűlés elé terjesztendő évi jelentésben csak bajról és nyomoruságról kelljen megemlékeznie és a kartársi érületről, a kartársak jótékony szívényt semmit se mondhasson. Ismételten kérjük tagtársainkat, igyekezzék mindenki eleget tenni az egylettel szemben fennálló kötelességének, járuljon hozzá mindenki szeretet-adományok nyújtásával a harctéren levő kartársak szenvedéseinek enyhítéséhez, hogy egyrészt lássa a világ, hogy az artista szíve a helyén van, másrészt pedig azért is, hogy a közgyűlésnek kellemes dolgokról is tehessünk jelentést.

A variéték köréből.

A budapesti variéték novemberi műsorai is elsőrangú számokból vannak összeállítva és ez az oka annak, hogy minden variété zsufolt házak előtt tart előadásokat.

A „Fővárosi Orfeum“, Budapestnek ez a kedvelt mulatója, megtartotta régi vonzerejét és a közönség úgy özőnlik erre a helyre, mintha új helyiség nyílt volna meg. A mulató állandóan szerződött tagjai, nevezetesen Huszár Károly, Kabos, Hunyadi, Hollós Terus, Pataky Vilma, Mezei Ilonka, Balog Böske époly zajos tetszést aratnak, mint a vendégszereplő Emil Guttmann és Polli Koss, akik „Hol dich der Teufel“ című operettben nyerték meg a közönség tetszését. Nagy sikere van ebben az operettben a szintén vendégként fellépő Springer Árminnak, aki egy kómikus szerepet játszik mestéri módon. Elsőrangúak azonban a variété számok

is, amelyek közül kiemeljük Hildegard táncművésznő szenzációs produkciót, továbbá Guido Cialdini füttyművészt, aki zajos tapsokat arat a grammofon lemezben megörökített füttyszámának saját kísérete melletti előadásával.

A „Nemzeti“ (Royal) Orfeum műsorának fénypontja most is Nagy Endre fellépte. Az ő művészetével bővebben foglalkoznunk felesleges, hiszen őt mindenki ismeri. A műsor kisebb szindarabokból, magánszámokból, tréfákból van összeállítva, nagyrészüket Zerkowitz Béla és Weiner István irták, ami már önmagában véve is biztos sikert jelent. Természetes, hogy olyan kitűnő előadó művészek előadásában, mint aminők K. Solti Hermin, Szász Ilona, Sandor Stefi, Virág Jenő, Pap János stb. minden egyes magánszámnak, de a daraboknak is folytonos taps jut osztályrészül. Kitűnő variétészámok egészítik ki a műsort, melyek közül felemlítjük a 4 Sylphid mutatványait, Radotzki idomított medvét, Sarathmore erőművészt bámulatos produkcióval stb. Szóval a műsor kellemes és szórakoztató. Kiválóan jó a sörkabaré műsora is és különösen Szőke Szakáll „Nem adok engedélyt“ című egyfelvonásos jelenete kelt harsogó derűtséget. Mulattatók ezenkívül Árnai Károly, Zöldi Márton, Dévai, Sziklai, Felhő Rózsi, Brandenburg Mártha magánszámai is. Nem szabad azonban elfeledkeznünk Viola Gizáról sem, aki akár darabban, akár szólóban lép fel, eredetiségével állandó derűtséget tartja a közönséget.

A „Téli kert“ igazgatója, Goór Lajosné úrhölgy valami rendkívül akart a közönségnek nyújtani és e célból szerződtette Ida Roland művésznőt és Fritz Kortnert, a közismert színészt, akik egy drámai szkecsben ragyogtatták művészetüket. Ezenkívül azonban egy új operettben igen nagy sikert arattak Rátkay Márton és Somogyi Nusi, akik a közönség kedvencei ezen a helyen is. A kiváló artista számok közül felemlítjük a Budapesten már előzőleg is zajos sikert aratott Willi Pantzer csoportot, továbbá Kara Ikit és Singer Frigyeszt, aki hegedűjátékával a szó szoros értelmében szenzációs sikert arat. Van ezenfelül még több táncszám is és mindezek hozzájárulnak ahhoz a nagy élvezethez, amelyet ez a helyiség a közönségnek nyújt.

Mérei Adolf, a „Kristálypalota“ igazgatója, aki már kezdettől fogva magas színvonalra igyekezett ezt a mulatót emelni, ebben a hónapban ismét tanujelét adta kiváló művészi érzékének, amennyiben szerződtette Else von Ruttersheimot, a kiváló színésznőt, aki „Die rothe Fürstin“ című szkecsében meghódította a közönséget. Valósággal kacagási vihart keltenek Schwartz testvérek a „Der zerbrochene Spiegel“ című jelenetben, amelynek előadása alatt még annak is nevetnie kell, aki még talán soha sem nevetett. Nem hagyhatjuk ki a sorból Carli Nagelmüllert, az itt már ismert előadóművésznőt, aki humoros dalaival arat nagy sikert, továbbá a svéd tánc csodát, Ronny Johansent, valamint Ferenci Károlyt, Ujvári Károlyt, Pártos Jenőt, Bordás Rózsit stb., akik mindnyájan elsőrangú erők és rászolgálnak arra az őszinte elismerésre, melyben a közönség őket részesíti. Mérei igazgató e hónapban is kitett magáért.

Minden este táblás házak bizonyítják azt a nagy népszerűséget, melynek a „Folies Caprice“ örvend. Igaz, hogy ez a mulató mint már régóta, úgy most is arra törekszik, hogy a közönségnek új és jó műsort nyújtson

és a színpadra kerülő darabok tényleg mindig nagy sikert aratnak, főképen azért, mert a Folies kiváló együttese azokat művészi összjátékban mutatja be. Főtényezője ezeknek a nagy sikereknek Rott Sándor, a kedvelt kómikus és főrendező, aki igazán páratlan a maga nemében. Már pusztán megjelenése és harsogó derűtséget kelt és a hatás minden szavánál fokozódik. Nem ritka eset, hogy az ő jelenetei alatt az előadást a nagy kacagás miatt nem lehet folytatni és a színészeknek várniuk kell, amíg a közönség valahogyan elcsendesedik. Támogatják őt a siker elérésében Springer Ármín, Aalbach Jaques, Lénárd Béla, Gerő József, László Imre, továbbá Rottné Türk Berta, Testori Lia, valamint az ellenállhatatlan humoru komikáné, Kmoch Jozefin. A most műsoron levő két darab, melyek közül a magyart „Aki ezt nem látja“ címűt Josef Ármín írta és Tábori Emil fordította, — a németet, melynek címe „Fräulein Oskar“ Glinger és Taussig írták, a közönségnek rendkívül tetszik. Igen jók a magánszámok is, amelyek közül különösen kiemeljük Rottné Türk Berta kupléit, továbbá a kedvelt kómikus, Aalbach solóját, mely minden este zajos tetszést arat. A többi magánszám is igen tetszik és a közönség minden este kitűnően mulat és megelégedve távozik. Nem csoda ha ilyen műsor mellett jegyet sohasem lehet kapni. Keleti Henrik igazgató nemcsak a Foliesban, hanem a Casino de Parisban is igyekszik a legjobbat nyújtani és ez neki mindig sikerül is.

Hogy a Steinhardt mulatóban is minden este zsúfolt ház nézi végig az előadást, ezt talán nem is kell külön kiemelni, erről mindenki meggyőződött, aki a mulatóban megfordult — és ki az, aki még nem volt ott? Steinhardt igazgató, aki néhány napi betegsége után most újra régi humorával folytatja működését, darabokban és magánszámokban próbára teszi a nevető idegeket. Most két igen jó darabban láttuk, mindkettőt Trebitsch Sándor írta és Gergely Lajos fordította igen ügyesen. Az egyiknek „Egy kis ballépés“, a másiknak „Három a kérő“ a címe. Nagy sikere van Rica Gizának, valamint a műsor többi részének is. Természetes azonban, hogy a fő vonzerő Steinhardt igazgató és mi tiszta szívből óhajtjuk, hogy most már teljesen meggyógyulva gondoskodhassék továbbra is arról, hogy az ő közönsége mennél jobban mulasson, ami neki nem fog nehezére esni.

H i r e k.

Rott Sándor, a Folies Caprice népszerű és általános kedveltségnek örvendő főrendezője egy mozgófénykép főszerepét játszotta el. A film, amelyet egyik legelsőrangú mozgósínházunk „Az ujszülött apa“ cím alatt mutatott be, a legsikerültebb magyar film, amelyen Rott Sándor ellenállhatatlan komikuma a legteljesebb mértékben érvényesült s a közönséget kezdettől végig a legnagyobb derűtségben tartotta. A hatást fokozta még a Folies Caprice kiváló gárdájának: Springer Ármínak, Gerő Józsefnek, Türk Bertának és Testori Léának közreműködése, nemkülönben a rendkívül ügyes rendezés, amely *Illés Jenő*, a hírneves filmrendező kezé-

ben volt. Ugy értesülünk, hogy Rott Sándor és a Folie együttesének közreműködésével még két film felvételei vannak folyamatban, amelyek, ha lehet, még az elsónél is szenzációsabb sikert fognak aratni. Rott Sándornak szerencsét kívánunk ehhez a működéséhez, amellyel a magyar filmipar fejlődését is jelentékenyen előmozdítja.

Groszmann Richard, a bécsiek volt kedvenc színésze, súlyos beteg lett és ezidőszerint egyik bécsi szanatóriumban kezelteti magát. E napokban bécsi és budapesti lapok azt írták róla, hogy meghalt. Szerencsére ez a hír valótlannak bizonyult, amit azért tartunk szükségesnek megállapítani, mert Groszmann Richardnak, aki választmányi tagunk, Springer Ármín ur sógora (feleségének fivére), itt sok jó barátja van s ezek bizonyára örömmel fognak tudomást venni arról, hogy Groszmann állapota már javult is s aggodalomra semmi ok nincs.

Steinhardt Géza igazgató e hónap elején egy karján támadt daganat folytán megbetegedett és műtétnek volt kénytelen magát alávetni. Emiatt képtelen volt fellépni és mivel a Steinhardt mulató műsora jórészt igazgatójának személyével van összeforrvva, s a műsor legfőbb vonzóereje az ő általánosan kedvelt személye, a mulató az igazgató betegségének tartama alatt zárva volt. A tagok azonban semmiféle anyagi kárt nem szenvedtek, mert Steinhardt igazgató dacára annak, hogy a mulató több mint 16 napig volt zárva, minden tagnak járandóságát levonás nélkül kifizette. Legnagyobb sajnálatunkra arról értesülünk, hogy az igazgató állapota újabban egy kissé rosszabbra fordult, de reméljük, hogy egészsége a legrövidebb idő alatt teljesen helyreáll és ő ismét régi jó kedvével fogja folytatni működését, amit szívből kívánunk is neki.

Kiséri Kiss Nándor meghalt. A napokban a poprádfelkai izr. szentegylet táviratilag arról értesített minket, hogy tagtársunk, Kiséri Kiss Nándor ott elhunyt, egyúttal a szentegylet felhívott minket, hogy a temetési költségekről gondoskodjunk. Mivel az elhunyt 1903 óta egyesületünk hűséges és kötelességtudó tagja volt, aki az étellel folytatott nehéz küzdelme dacára mindig foglalkozott egyesületünk ügyeivel és egyike volt a legpontosabb fizetőknek, az egyesület nyomban a haláláról érkezett hír vétele után táviratilag közölte a szentegyletnek, hogy temetési költségekre 100 koronát elküldött, ami tényleg meg is történt.

Kiséri Kiss Nándor igazi artista természet volt, aki dacára annak, hogy a szerencse nem mosolygott rája, mégis mindig arra törekedett, hogy pályájának díszére váljék. Ha szerződés nélkül volt, egyedül beutazta az országot és jól, vagy rosszul, de valahogyan mégis megélt anélkül, hogy akár pályatársainak, akár a közönségnek terhére lett volna. Nyers modora, mely az egyesület érdekében kifejtett működését is jellemezte, sok

ellenséget szerzett neki kartársaink körében, de ez őt el nem tántorította és változatlan buzgalommal fáradozott az egyesület jó hírnevének emelése érdekében. Gyakran a szájától vonta el azt az összeget, melyet az egyesületi tagsági díj fejében fizetnie kellett és különösen érdeklődött a hivatalos lap iránt és ha megtörtént, hogy utazásai közben a lapot nem kapta meg kellő időben, azonnal megreklamálta azt az egyesületnél. Szóval artista volt a szó igazi értelmében és az egyesülettel szemben tanusított viselkedése minden tagtársunknak példaul szolgálhat. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni. Legyen neki könnyű a föld, — mert az élet nem volt neki könnyű.

Pallenberg Max és a varieté. A „B. Z. am Mittag“ című ujság e napokban említést tett egy készülő filmről, mely egy színművész élettörténetét vázolná. Egy tehetségtelen, csunya színésről van szó, aki nem tudott a színpadon boldogulni, miért is impresarioja tanácsa folytán a varietéhez pártolt és itt mint majomember fényes sikert aratott. A főszerepet ebben a filmben Pallenberg, a híres komikus játszotta volna és a film tartalma az ő élettörténetét mutatná be. A „B. Z. am Mittag“ ezen közleménye ellen Pallenberg tiltakozott és a szerkesztőhöz irt levelében többek között a következőket is irta: „Megállapítom, hogy én soha csunya nem voltam, nem voltam tehetségtelen és nem voltam majom. Különösen sohasem voltam majom a varietében, mert ehhez a majomszerűségnek oly foka szükséges, melynek fenforgása ellen az én személyemmel kapcsolatban tiltakoznom kell“.

Csodálkozunk, hogy Pallenberg ur ilyen kicsinylően nyilatkozik a varietéről. Avagy talán már elfelejtette, hogy már ő is fellépett a varietében, többek között épen itt Budapesten, a Royal-Orfeumban. Sőt ugy látszik, ez a működési tér nagyon is megtetszett neki, mert hiszen újra visszajött ide és ugyanabban a varietében újból fellépett és így igazán nincs oka arra, hogy a varietéről olyan megvetően nyilatkozzék. Talán még arra is fog emlékezni Pallenberg ur, hogy mint kezdő, két vagy három napig a „Budapester Orfeumgesellschaft“-nál Bécsben szerződötve volt és így karrierje tulajdonképen a varietében kezdődött. Tiszta szívből örvendünk azon, hogy sikerült neki oly kedvelt és népszerű színművésszé fejlődnie, de azért nincs joga ahhoz, hogy a varietéről sértően nyilatkozzék, mert vannak még olyan kiváló színészi kapacitások, sőt még nagyobbak is, mint Pallenberg ur — például Ida Roland, Else von Rittersheim, dr. Rudolf Tyrolt, Schildkraut stb. akik szintén felléptek varieté színpadokon anélkül, hogy ez az ő színészi nagyságuknak csak a legcsekélyebb mértékben is megártott volna. Reméljük, hogy Pallenberg ur be fogja látni, hogy igazságtalan volt a varietével szemben és hogy a jövőben talán kissé kiméletelesebben fog a varietéről nyilatkozni.

Orosz fogságban kerültek: Paul Jacques, Iczkovits Károly és Tyll József kollegáink.

Az új postai díjszabás A postadíjak felemelése folytán kiadásaink megszorodtak és ez okból figyelmeztetjük kartársainkat, hogy pénzesutalványok feladásakor 10 K-ig 10 fillérrel, 10 K-án felül 20 fillérrel többet sziveskedjenek küldeni. Válaszbélyeg fejében 15 filléres bélyegjegyek csatolását kérjük. Új tagok a felvételi igazolvány postai elküldése fejében mellékeljenek 50 fillért pórtóra, mert az igazolvány, alapszabály és jelvény súlya 100 grammot meghalad. Kérjük az egyesületi tagokat, hogy ezeket tudomásul venni sziveskedjenek, nehogy kérelmeik elintézése késedelmet szenvedjen.

Tagfelvételek! E hó folyamán a következők léptek be az egyesület kebelébe: *Nesztor (Nádasi) Károly* énekes, *Khermayer Ferdinánd*, művész és *Nagy (Nádasdi) Ilonka* énekesnő.

Adományok.

Hivatalos lapunk legutóbbi számának megjelenése óta a következő adományok érkeztek hozzánk:

A Téli kert igazgatósága (Goórné Wabits Lujza asszony) elkésve beérkezett	
augusztus 25-ikéről	kor. 40.—
Továbbá októberben szintén	„ 75.—
	összesen kor. 115.—

A nagylelkű adományozó fogadja érte a vezetőség hálás köszönetét.

Utisegélylyel támogattunk egy beteg kollegát, Seige Dávidot, kit egy bécsi kórházban helyeztek el, mivel az olasz fronton súlyosan megsebesült.

Orvosi ügyrend.

Figyelmeztetjük t. tagjainkat, hogy az egyesületi orvos urak minden hónapban megkapják azon tagok névjegyzékét, kik szabályaink szerint orvos és gyógyszer használatára jogosultak.

Orvos és gyógyszer használatára jogosult az a tag, aki tagdíját pontosan és legalább egy félhónapra előre kifizette. Minden tag köteles ezt az orvosnak igazolványával bizonyítani.

Kénytelenek vagyunk szabályaink ilyen szigorú betartására, mert a tagdíjak csak gyéren folynak be és leginkább a nemfizetők terhelik meg gyógyszereszámlánkat. A háboru folytán a gyógyszerek tetemesen drágultak, segélyalapjaink pedig annyira igénybe vannak véve, hogy a legnagyobb mértékben kell takarékoskodnunk. A tagdíjak pontos fizetése ma becsületbeli kötelessége minden tagnak.

A vezetőség nevében:

Aalbach Jacques,
ügyvezető titkár.

Kiadja a „MAGYARORSZÁGI ARTISTA EGYESÜLET.“